

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

**ПРОГРАМА НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ
ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ
студентів спеціальності
“МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙ”
спеціалізація “МЕДИЧНИЙ
ТА ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ”
(освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр)**

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2012

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Мета і зміст науково-дослідної та педагогічної практики.....	3
Організація та проведення практики.....	5
Програма практики.....	9
Оформлення результатів проведення практики.....	20
Список літератури.....	23
Додатки.....	28

Підготовлено професором кафедри управління персоналом та медичного менеджменту *О. В. Басевою*

Затверджено на засіданні кафедри управління персоналом та медичного менеджменту (протокол № 5 від 22.04.09)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *Т. К. Валицька*
Комп'ютерне верстання *А. А. Кучерук*

Зам. № ВКЦ-4791

Басва О. В. Програма науково-дослідної та педагогічної практики студентів спеціальності “Менеджмент організації” спеціалізація “Медичний та фармацевтичний менеджмент” (освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. — 31 с.

Методична розробка містить пояснювальну записку, мету і зміст науково-дослідної та педагогічної практики, програму практики, оформлення результатів проведення практики, список літератури, а також додатки.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2012
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012

Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк ротативний трафаретний. Ум. друк. арк. 1,8. Обл.-вид. арк. 1,3.
Наклад 200 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008

Надруковано в друкарні ДП «Видавничий дім «Персонал»

Зразок оформлення першої сторінки звіту про виконання

студентом спеціальності _____ (вид практики) _____ практики

Міжрегіональна Академія управління персоналом

ЗВІТ

про виконання програми _____ (вид практики) _____ практики

студента _____ (прізвище, ім'я, по батькові)

групи _____

Спеціальність _____

Кваліфікаційний рівень _____

База практики _____ (повна назва)

Керівник практики
від бази практики

Керівник практики від
вищого навчального закладу

_____ (посада, прізвище, ініціали)

_____ (посада, прізвище, ініціали)

Звіт захищений

“ ” _____ 20__ р.

_____ (підпис)

Київ 20__

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма науково-дослідної та педагогічної практики містить завдання, що дають можливість ознайомлення з методами проведення науково-дослідних робіт у закладі охорони здоров'я та набуття педагогічних навичок, необхідних для підготовки магістерської роботи.

Перед початком практики завідувачі випускних кафедр і керівники практики проводять установчу конференцію студентів, на якій роз'яснюють мету, завдання та вимоги до проходження практики, а також знайомлять студентів з основами техніки безпеки та охорони праці. Студентам-практикантам видаються необхідні документи — щоденник практики, робоча програма практики, план-графік проходження практики. До відома студентів доводиться також система звітності про проходження практики, а саме: щодо заповнення щоденника практики, підготовки письмового звіту та доповіді під час захисту практики.

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми.

МЕТА ІЗМІСТ**НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ**

Практика студентів спеціалізації “Медичний та фармацевтичний менеджмент” складається з кількох етапів:

- науково-дослідна робота у закладах охорони здоров'я;
- педагогічна практика в організації чи навчальному закладі охорони здоров'я.

Науково-дослідна практика є підготовчою стадією до розробки магістерської роботи.

Завдання науково-дослідної практики полягає в узагальненні матеріалів, накопичених студентом раніше та під час науково-дослідної практики. Як правило, вихідні дані з теми магістерської роботи студенти починають збирати під час проходження попередньої виробничої практики і завершують під час науково-дослідної та педагогічної практики.

Ознайомитись з існуючими підходами до створення ефективних організацій на практиці дозволить запропонована програма практики для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня “магістр”. Вона є логічним продовженням програми виробничої практики, яку виконали студенти-бакалаври з напрямку 0502 “Менеджмент”.

Щоденник практики студента

Щоденник розроблений за формою, що визначена в “Положенні про практику студентів МАУП”, затвердженому наказом Президента Академії від 17 січня 2005 р. № 04-о і включає такі частини:

- перша сторінка, де визначено вид практики студента, навчальний підрозділ, курс, група, спеціальність;
- направлення на практику;
- календарний план проходження практики;
- звіт про виконання програми практики;
- висновок керівника практики від підприємства і оцінка роботи студента;
- відгук керівника практики від Академії про роботу студента;
- основні положення практики;
- правила ведення й оформлення щоденника.

Бланки щоденника за формою можна отримати під час установчої конференції практики (на випускній кафедрі, в навчальній частині, в деканаті).

Майбутні магістри-менеджери повинні вивчити та проаналізувати систему менеджменту організації в цілому та розробити рекомендації щодо вдосконалення управління конкретним закладом охорони здоров'я. При цьому організацію потрібно розглядати перш за все як “відкриту” систему, а успіх її пов'язувати з тим, наскільки вдало заклад охорони здоров'я (лікувальний, фармацевтичний, установа з виготовлення товарів медичного призначення та ін.) пристосовується до свого зовнішнього оточення і чи зможе він отримати максимальну користь від наданих можливостей.

Головна мета проведеного науково-дослідної практики для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня “магістр” — аналіз діяльності одного із закладів охорони здоров'я всіх організаційно-правових форм.

Під час проходження науково-дослідної практики увагу студентів повинна бути направлена на професійну діяльність економіста-менеджера та менеджера у галузі охорони здоров'я, а саме на:

- реалізацію загальних функцій управління шляхом здійснення переважно творчих та адміністративних і частково операторських процедур праці;
- прийняття практичних і стратегічних рішень в межах компетенції професійного управління;
- тактичне з елементами стратегічного управління первинними підрозділами, а також самостійними організаціями з мінімумом апарату управління;
- керівництво підлеглими, компетенція яких не вища за молодших магістрів і бакалаврів.

Педагогічна практика спрямована на відпрацювання методики викладання менеджменту (лекції, семінари, тренінги) з реальними групами слухачів і на підготовку відповідних навчально-методичних матеріалів.

Метою педагогічної практики є оволодіння практичними навичками, прийомами і методами педагогічної роботи.

Практичне ознайомлення студентів з характером, змістом та умовами безпосередньої праці за фахом магістра з менеджменту сприятиме формуванню професійних навичок з вибраної спеціальності.

Завданнями студентів при проходженні науково-дослідної практики є:

- вивчення структури закладу охорони здоров'я, організації та технології виробництва медичних (фармацевтичних) послуг;

ДОДАТКИ

Додаток 1

Зразок оформлення листа про проходження практики

Директору _____
(повна назва інституту)

_____ (прізвище та ініціали)

_____ (прізвище та ініціали студента)

Група _____

Спеціальність _____

Форма навчання _____

Прошу дозволити проходження _____ в термін
з “ _____ ” по “ _____ ” на базі _____
(вказати вид практики) (повна назва закладу)

Керівник практики від _____
(повна назва бази практики)

Погоджено: _____
(прізвище та ініціали, посада)

_____ (підпис керівника практики)
від бази практики) _____ (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ (дата)

_____ (підпис керівника
від вищого навчального закладу) _____ (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ (дата)

МП

(Лист надсилається в інститут на ім'я директора за 1,5–2 місяці до початку практики.)

- основних функцій виробничих, економічних і управлінських підрозділів;
 - вивчення і аналіз планування надання та реалізації медичних послуг;
 - аналіз планування діяльності аптечної (фармацевтичної) установи;
 - аналіз факторів, які впливають на доходи аптек від реалізації товарів, послуг та від реалізації інших груп товарно-матеріальних цінностей;
 - аналіз планування та фінансування обігових коштів закладів охорони здоров'я;
 - аналіз матеріально-технічного і кадрового забезпечення закладів охорони здоров'я;
 - оцінка номенклатури та якості медичних послуг, що надаються закладом;
 - аналіз механізму формування затрат, їх ефективності та ціноутворення;
 - аналіз фінансових результатів діяльності закладу охорони здоров'я;
 - аналіз інформаційного забезпечення управління закладом охорони здоров'я;
 - аналіз організації виконання управлінських рішень і контролю за їх виконанням;
 - аналіз процесу управління з позицій ефективності виробництва, надання послуг.
- Основне завдання педагогічної практики майбутніх магістрів — ознайомитись із процесом передачі професійних знань всередині організації як чинником забезпечення його соціальної, організаційної та економічної ефективності, конкурентної переваги.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Бази практики. Практика студентів навчальних підрозділів МАУП проводиться на базах практики, які забезпечують виконання програми для відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів або в навчально-виробничому підрозділі вищого навчального закладу.

Науково-дослідна та педагогічна практика проходить на базі закладів охорони здоров'я різних організаційно-правових форм, окрім приватних підприємств (фізичних осіб — підприємців).
До таких закладів відносяться:

- багатопрофільні лікарняні заклади (лікарні, госпітали, дитячі лікарні, лікарні професійних захворювань, лікувально-діагностичні центри, медико-санітарні частини, медичні центри, лікарні швидкої медичної допомоги, пологові будинки, перинатальні центри, студентські лікарні, територіальні медичні об'єднання тощо);
- однопрофільні лікарняні заклади (дерматовенерологічні, інфекційні, косметологічні, наркологічні, офтальмологічні, психіатричні, травматологічні, фізіотерапевтичні лікарні; протитуберкульозні, шкірно-венерологічні диспансери);
- спеціалізовані лікарняні заклади (гастроентерологічні, ендокринологічні, кардіологічні, онкологічні диспансери, лікарні відновного лікування; центри з профілактики та боротьби зі СНІДом);
- лікарняні заклади особливого типу (хоспіси, патолого-анатомічне бюро, спеціалізовані диспансери радіаційного захисту населення, центр реабілітації репродуктивної функції людини);
- амбулаторно-поліклінічні заклади (поліклініки, амбулаторії, діагностичні центри різного профілю, стоматологічні поліклініки, жіночі консультації, консультації "Шлюб і сім'я", пункти охорони здоров'я, фельдшерські та фельдшерсько-акушерські пункти (у т. ч. сільських і селищних рад), центр планування сім'ї та репродукції людини);
- заклади переливання крові, швидкої та екстреної медичної допомоги;
- санаторно-курортні заклади (санаторії, грязелікарні, курортні поліклініки, бальнеологічні лікарні, санаторії-профілакторії тощо);
- санітарно-епідеміологічні заклади (дезінфекційна станція (обласна, міська, з профілактичної дезінфекції), протичумна станція, санітарно-епідеміологічна станція (центральна, республіканська, обласна, міська, міжрайонна, районна, на водному, залізничному, повітряному транспорті, на транспорті);
- заклади санітарної освіти (Центр здоров'я: Український, республіканський, обласний, міський, районний);
- клініки при медико-біологічних науково-дослідних інститутах, підпорядкованих Міністерству охорони здоров'я, Академії медичних наук та НАН України;

44. Юркін Г. Система обов'язального медичного страхування: проблеми функціонування і модернізації // Врч. — 2003. — № 5. — С. 61–62.
45. Ярош Н. П. Моніторинг впровадження державних соціальних нормативів у сфері охорони здоров'я // Демографічна та медична статистика України у XXI столітті. Медичні інформаційні системи у статистиці. — К., 2004. — С. 168.
46. *Health care systems in transition*. Slovakia. — Copenhagen: Reg. Off. Eur., 2000. — 72 p.
47. *Massaro T. A. Health system reform in the Czech Republic // JAMA*. — 1994. — V. 271. — № 23. — P. 1870–1874.
48. *Musgrove P. Public and Private Roles in Health*. — Washington: World Bank, 1996.
49. *Oreskovic S. The miracle of centralization // Eurohealth*. — 1995. — V. 1. — № 1. — P. 25–26.
50. *Skackova D., Marshall T. Health Care Systems in Transition: Slovakia*. — Copenhagen: WHO Regional Office for Europe, 1996.

32. *Економіка* и управління здравоохранением / Л. Ю. Трушкина, Р. А. Телеперишев, А. Г. Трушкин, Л. М. Демьянова. — Ростов н/Д: Феникс, 2003. — 384 с.
33. *Грищенко В. І., Вовк М. І., Котова А. Б.* Єдиний медико-інформаційний простір: яким йому бути? // Вісн. НАН України. — 2000. — № 8. — С. 18–25.
34. *Дейкун М. П.* Науково-практичні аспекти інформаційного забезпечення процесу управління у медичній установі // Лікарська справа. — 2003. — № 1. — С. 109–112.
35. *Лехан В., Гук А.* Методичні підходи до розробки медичних стандартів // Главный врач. — 2003. — № 1. — С. 33–40.
36. *Лехан В. М.* Система охорони здоров'я в Україні: підсумки, проблеми, перспективи. — К.: Сфера, 2002. — 28 с.
37. *Ноико В.* Іноземний досвід медичного страхування // Главный врач. — 2002. — № 4. — С. 42–44.
38. *Пономаренко В. М., Зіменковський А. Б.* Стан стандартизації в охороні здоров'я України та шляхи її подальшого розвитку // Вісн. соц. гігієни та орг. охорони здоров'я України. — 2004. — № 2. — С. 43–47.
39. *Пономаренко В. М., Ластовченко М. М., Кальниш В. В., Бобир Ю. Г., Волошин Р. О.* Концептуальні положення застосування інформаційних технологій телемедицини в системі аналізу стану захворюваності населення України // Вісн. соц. гігієни та орг. охор. здоров'я України. — 2002. — № 2. — С. 53–60.
40. *Семенов В. Ю.* Некоторые итоги развития системы обязательного медицинского страхования в Российской Федерации // Здоровье охранение Российской Федерации. — 2002. — № 3. — С. 3–8.
41. *Финченко Е. А., Степанов В. В.* Информационное обеспечение центральной районной больницы и сельского здравоохранения // Проблемы управления здравоохранением. — 2004. — № 1 (14). — С. 21–30.
42. *Флетчер Р., Флетчер С., Вагнер Э.* Клиническая эпидемиология: основы доказательной медицины: Пер. с англ. — М.: Медицина, 1998. — 352 с.
43. *Хуторской М. А., Мартыненко В. Ф.* Технологические основы обеспечения высоких показателей качества медицинской помощи // Проблемы управления здравоохранением. — 2003. — № 1 (8). — С. 21–23.
- інші заклади охорони здоров'я (Бюро судово-медичної експертизи (Головне, республіканське, обласне, міське); інформаційно-аналітичний центр медичної статистики; центр медичної статистики МОЗ України);
 - підприємства медичної, фармацевтичної промисловості (підприємства з виробництва лікарських засобів та імунологічних препаратів, медичного обладнання, товарів медичного призначення різних організаційно-правових форм);
 - фармацевтичні (аптечні) заклади (аптека, аптечна база (склад), база (склад) медичної техніки, база спеціального медичного постачання (центральна, республіканська, обласна), контрольно-аналітична лабораторія, лабораторія з аналізу якості лікарських засобів, магазин (медичної техніки, медичної оптики);
 - представництва закордонних фармацевтичних фірм в Україні;
 - представництва закордонних посередницьких фірм з торгівлі медичним обладнанням;
 - відділення комерційних банків та страхових компаній, що опінуються питаннями медичного страхування, асистанс (assistance) — центри.
- Науково-дослідна та педагогічна практика студентів проходить в одному з підрозділів закладу охорони здоров'я, підприємства-виробника товарів медичного призначення, організації, господарська діяльність яких пов'язана з виробництвом лікарських засобів, оптової, роздрібно-торгівлі засобами. Маючи робоче місце в одному з таких підрозділів, студенти знайомляться з діяльністю інших підрозділів в міру виконання програми практики.
- Визначення баз практики здійснюється керівництвом навчального закладу на основі прямих договорів із закладами охорони здоров'я незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності.
- Студенти можуть самостійно, за погодженням з керівництвом вищого навчального закладу, підбирати для себе базу практики і пропонувати її для використання.
- На базі практики:
- призначаються наказом кваліфіковані фахівці для безпосереднього керівництва практикою;
 - створюються необхідні умови для виконання студентами програми практики, не допускається використання їх на посадах і роботах, що не відповідають програмі практики;

- забезпечують студентам умови безпечної роботи на кожному робочому місці, проводиться обов'язковий інструктаж з охорони праці та техніки безпеки;
 - надають студентам-практикантам і керівникам практики від Академії можливість користуватися бібліотекою, технікою та документацією, необхідною для виконання програми практики. Студенти вечірньої, заочної, дистанційної форм навчання, які працюють за фахом, можуть проходити практику за місцем роботи. В інших випадках студенти проходять практику на базах практики, визначених Академією.
- Керівник практики від вищого навчального закладу:
- контролює готовність баз практики та провводить, за необхідністю, до прибуття студентів-практикантів підготовчі заходи;
 - забезпечує проведення всіх організаційних заходів у навчальному закладі перед від'їздом студентів на практику: інструктаж про порядок проходження практики, надання студентам-практикантам необхідних документів (направлення, робочої програми практики, щоденник, календарний план-графік, індивідуальне завдання, теми курсових, дипломних і магістерських робіт);
 - у тісному контакті з керівником практики від бази практики забезпечує високу якість її проходження згідно з програмою;
 - контролює забезпечення нормальних умов праці та побуту студентів і проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці і техніки безпеки;
 - у складі комісії приймає заліки з практики;
 - подає завідувачу кафедри письмовий звіт про проведення практики із зауваженнями та пропозиціями щодо поліпшення практики студентів.
- Керівник практики від бази практики:
- несе особисту відповідальність за проведення практики;
 - організовує практику відповідно до програм практики;
 - організовує проведення інструктажів з техніки безпеки й охорони праці і відповідає за дотримання студентами безпечних умов праці;
 - забезпечує виконання погоджених з навчальним закладом графіків проходження практик по структурних підрозділах закладів охорони здоров'я;

17. *Костецький*. Соціально-економічні та правові проблеми запровадження страхової медицини в Україні. — К., 2001. — 16 с.
18. *Кузьмін Б. Є., Громовик Б. П.* Менеджмент у фармації. — Вінниця: Нова кн., 2004. — 464 с.
19. *Менеджмент в охороні здоров'я: Структура та поведінка організації охорони здоров'я / За ред. С. Шортела, А. Калюжного.* — К.: Основи, 1998. — 560 с.
20. *Мінак В. О.* Основи менеджменту і маркетингу в охороні здоров'я. — Х., 2000.
21. *Мнушко З. М., Діхтярєва Н. М.* Менеджмент і маркетинг у фармації. Ч. I. Менеджмент у фармації: Підруч. для фарм. вузів і фак. / За ред. З. М. Мнушко. — Харків: Основа, 1998. — 255 с.
22. *Мнушко З. М., Діхтярєва Н. М.* Менеджмент і маркетинг у фармації. Ч. II. Маркетинг у фармації: Підруч. для фарм. вузів і фак. / За ред. З. М. Мнушко. — Харків: Основа, 1999. — 288 с.
23. *Радиш Я. Ф.* Державне управління охороною здоров'я в Україні: генезис, проблеми та шляхи реформування. — К.: Вид-во УАДУ, 2001. — 360 с.
24. *Салман Р. Б., Фігейрас Дж.* Реформи системи здравоохранения в Европе. — М.: Гэотар Медицина, 2000. — 431 с.
25. *Солоненко Н. Д.* Економіка охорони здоров'я: Навч. посіб. — К.: Вид-во НАДУ, 2005. — 416 с.
26. *Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / За заг. ред. Ю. В. Вороненка, В. Ф. Москаленка.* — Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. — 680 с.
27. *Страхова медицина в Україні: історія та сучасність / Авт. кол.: В. П. Ляховський, В. І. Євсєєв, В. І. Сергієчко та ін.* — К.: Пульсари, 2003. — 82 с.
28. *Управління підприємницькою діяльністю в галузі охорони здоров'я / За ред. О. В. Баєвої, І. М. Солоненка.* — К.: МАУП, 2007. — 376 с.
29. *Шутов М. М.* Економіка и менеджмент в здравоохранении: Сб. заданий для самоподготовки: Учеб. пособие. — Донецк: ВИК, 2001. — 156 с.
30. *Шутов М. М.* Экономические основы рыночного здравоохранения / НАН Украины. Ин-т экономико-правовых исследований. — Донецк: ВИК, 2002. — 294 с.
31. *Економіка здравоохранения: Учеб. пособие / Под общ. ред. А. В. Решетникова.* — М.: ГЭТАР-МЕД, 2003. — 272 с.

- забезпечує студентам-практикантам можливість користування науково-технічною бібліотекою, лабораторіями, нормативною та іншою документацією, необхідною для виконання програми практики;
 - озайомлює і контролює дотримання студентами-практикантами правил внутрішнього розпорядку;
 - створює необхідні умови для засвоєння практикантами нової техніки, передової технології, сучасних методів організації праці тощо;
 - після закінчення практики дає письмовий відгук про виконану студентами-практикантами роботу, перевіряє та затверджує звіти студентів.
- За наявності вакантних місць студенти можуть бути зараховані на вакантні посади, якщо робота на них відповідає вимогам програми практики.
- Студенти Академії при проходженні практики зобов'язані:
- до початку практики одержати необхідну документацію та консульгації щодо її оформлення (див. дод. В);
 - своєчасно прибути на базу практики;
 - систематично вести щоденник практики, один раз на тиждень давати його на перевірку керівникам практики;
 - у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики і вказівками її керівників;
 - дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії;
 - нести відповідальність за виконану роботу; своєчасно оформити звітну документацію, скласти залік з практики.
- ### **ПРОГРАМА ПРАКТИКИ**
- За допомогою наукового керівника практики та магістерської роботи студент вибирає тематичне завдання для проходження практики:
1. Системний аналіз діяльності закладу охорони здоров'я (за матеріалами...).
 2. Системний аналіз макро- і мікросередовища закладу охорони здоров'я (за матеріалами...).
 3. Розробка стратегічних напрямів розвитку закладу охорони здоров'я з метою забезпечення його конкурентоспроможності (за матеріалами...).
2. *Аналіз* діяльності онкологічної служби: Метод. рекомендації / Сост.: В. М. Мерабишвили, Л. С. Серова. — Л., 1981. — 25 с.
3. *Аналіз* діяльності окремих учреджень здравоохранения: Учеб. задания для студ. лечебного, педиатрического и санитарно-гигиенического фак. Киев. мед. ин-та им. А. А. Богомольца. — К., 1975. — 40 с.
4. *Аналіз* деятельности участковой больницы (врачебной амбулатории): Метод. указания и задания к практ. занятиям для слушателей курсов повышения квалификации организаторов сельского здравоохранения / Сост.: И. Я. Шаширо, Я. П. Базилевич. — Львов, 1983. — 25 с.
5. *Баєва О. В.* Менеджмент у галузі охорони здоров'я: Навч. посіб. — К.: Центр учбової л-ри, 2008. — 640 с.
6. *Белюшак В. А., Загорий Г. В., Усенко В. А.* Стратегическое управление и маркетинг в практике фармацевтических фирм: Учеб. изд. — К.: РИА "Триумф", 2001. — 368 с.
7. *Виханский О. С.* Стратегическое управление: Учебник. — 2-е изд. — М.: Гардарики, 1998. — 296 с.
8. *Гацан В. В.* Менеджмент фармацевтического предприятия. — Ростов н/Д: Феникс, 2002. — 346 с.
9. *Гладун З. С.* Державне управління в галузі охорони здоров'я. — Тернопіль: Укрмедкнига, 1999. — 312 с.
10. *Гридасов В. І.* Фармацевтичне і медичне товарознавство. — Харків: НФаУ "МТК-книга", 2004. — 160 с.
11. *Грифін Р., Яцура В.* Основи менеджменту: Підручник / Наук. ред. В. Яцура, Д. Олесевич. — Л.: БаК, 2001. — 624 с.
12. Громовик Б. П. Організація роботи аптек. — Вінниця: Нова кн., 2003. — 240 с.
13. *Громовик Б. П., Істох Г. Д., Левцицька О. Р.* Фармацевтичний маркетинг: теоретичні та прикладні засади. — Вінниця: Нова кн., 2004. — 464 с.
14. *Економічний аналіз*: Навч. посіб. / М. А. Болух, В. З. Бурчевський, М. І. Горбатов; За ред. М. Г. Чумаченка. — К.: КНЕУ, 2001. — 540 с.
15. *Жаліло Л., Солоненко І., Волюс Б. та ін.* Охорона громадського здоров'я: управлінські аспекти: Навч. посіб. — К.: Вид-во УАДУ, 2001. — 142 с.
16. *Журавель В. И.* Основы менеджмента в системе здравоохранения. — К., 1994.

4. Планування та прогнозування діяльності закладу охорони здоров'я (за матеріалами...).
5. Формування цілової політики закладу охорони здоров'я (за матеріалами...).
6. Аналіз фінансового планування діяльності закладу охорони здоров'я з урахуванням галузевих особливостей і макроекономічних прогнозів (за матеріалами...).
7. Аналітико-методологічні засади планування потреби закладу охорони здоров'я у матеріальних ресурсах (за матеріалами...).
8. Аналітико-методологічні засади планування потреби закладу охорони здоров'я у фінансових ресурсах (за матеріалами...).
9. Аналітико-методологічні засади планування потреби закладу охорони здоров'я у трудових ресурсах (за матеріалами...).
10. Аналітико-методологічні засади розробки та впровадження нововведень у галузі охорони здоров'я (за матеріалами...).
11. Планування інноваційної діяльності закладу охорони здоров'я (за матеріалами...).
12. Вдосконалення моделей управління на основі аналізу ринкових тенденцій і змін макросередовища (за матеріалами...).
13. Прогнозування динаміки попиту на лікарські засоби (за матеріалами...).
14. Прогнозування динаміки попиту на медичні послуги (за матеріалами...).
15. Аналітико-методологічні принципи формування оптимального асортименту продукції (за матеріалами...).
16. Організація та раціоналізація робочих місць у закладах охорони здоров'я (за матеріалами...).
17. Організація процесів управління у закладах охорони здоров'я (за матеріалами...).
18. Управління підприємницькою діяльністю у закладах охорони здоров'я (за матеріалами...).
19. Аналітико-методологічні засади організації реалізації управлінських рішень (за матеріалами...).
20. Організація антикризового управління закладом охорони здоров'я на різних стадіях його життєвого циклу (за матеріалами...).
21. Організація ділових контактів закладу охорони здоров'я із зовнішнім середовищем (за матеріалами...).
22. Управління якістю та конкурентоспроможністю продукції (за матеріалами...).

До звіту про практику потрібно додати також матеріали, розроблені під час виконання педагогічної складової практики:

- анкету для опитування з метою виявлення потреб у знаннях;
 - план тренінгу та всі методичні розробки (конспект міні-лекції, сценарій ділової гри, пакет роздаткового та візуального матеріалу тощо);
 - звіт-самоаналіз проведеного тренінгу.
- Орієнтовний зміст звіту з педагогічної складової практики:

Педагогічна практика.

1.1. Визначення потреби проведення практичних занять з питань управління конфліктами в Поліклініці № 1 Печерського району м. Києва.

1.2. Розробка сценарію ділової гри “Конструктивна критика” та пакету допоміжних матеріалів.

1.3. Аналіз результатів і підбиття підсумків проведеної ділової гри “Конструктивна критика”.

Захист звіту з практики проводиться перед спеціально створеною комісією, до складу якої входять: завідувач випускною кафедрою (голова комісії), відповідальний від кафедри за організацію і проведення практики, наукові керівники студентів з практики і магістерської роботи.

У процесі захисту студент повинен стисло викласти основні результати виконаної роботи, висновки і рекомендації, структуру та аналіз матеріалів, які будуть включені до магістерської роботи, оцінити їх повноту і обсяг роботи, яку необхідно здійснити для її завершення. Під час захисту звіту студент повинен продемонструвати знання і досвід, набуті в закладі охорони здоров'я, зіставити при цьому теорію з практикою. Кожен студент повинен представити остаточно вибрану тему (напрям) магістерської роботи.

За результатами захисту комісія виставляє студенту диференційовану оцінку, заносить її в залікову книжку і дає рекомендації щодо підготовки магістерської роботи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Аналіз* діяльності городской, районной санитарно-эпидемиологической станции: Учеб. пособие / А. Ф. Корол, Н. В. Просоленко, С. И. Федоров и др. — Харьков, 1994. — 24 с.

Додатками до звіту можуть бути копії зібраних первинних документів (організаційних, господарських, ділових та ін.), значні за обсягом аналітичні таблиці, складні схеми, зразки інших матеріалів, що характеризують господарську діяльність закладу.

За можливості, спільно з керівником студент може включити до звіту елементи наукових досліджень, а також надати систематизовані й структуровані матеріали за темою магістерської роботи.

За допомогою наукового керівника практики та магістерської роботи студент вибирає тематичне завдання для проходження практики.

Наприклад, якщо студент вибрав тему магістерської роботи № 47, а об'єктом дослідження та відповідно місця проходження науково-дослідної та педагогічної практики Поліклініку № 1 Печерського району м. Києва, то остаточно тема магістерської роботи може бути викладена у наступному вигляді:

Управління конфліктами в закладах охорони здоров'я (за матеріалами Поліклініки № 1 Печерського району м. Києва)

Орієнтовний зміст звіту з науково-дослідної практики може бути наступний:

Вступ.

Розділ 1. Аналітико-дослідницький. Аналіз процесу управління конфліктами в поліклініці № 1 Печерського району м. Києва.

1.1. Загальна характеристика діяльності поліклініки № 1 Печерського району м. Києва.

1.2. Аналіз причин виникнення конфліктів та оцінка рівня конфліктності персоналу закладу.

1.3. Аналіз процесу управління конфліктами в поліклініці № 1 Печерського району м. Києва.

Розділ 2. П'юектно-рекомендаційний. Шляхи вдосконалення процесу управління конфліктами в поліклініці № 1 Печерського району м. Києва.

2.1. Використання прогресивних методів попередження міжособистісних конфліктів у поліклініці.

2.2. Розробка методів нормалізації психологічного клімату в колективі на основі використання психологічних тренінгів.

2.3. Посилення вимог щодо дотримання деонтологічних норм у процесі надання медичних послуг.

Висновки та пропозиції.

Додатки.

23. Управління якістю та конкурентоспроможністю медичних послуг (за матеріалами...).
24. Аналітико-методологічні засади забезпечення захисту прав споживачів (за матеріалами...).
25. Забезпечення охорони праці та техніки безпеки у закладах охорони здоров'я (за матеріалами...).
26. Забезпечення соціального захисту працівників закладу охорони здоров'я (за матеріалами...).
27. Розроблення раціональних форм організації управління у сфері підприємницької діяльності (за матеріалами...).
28. Формування організаційних і технологічних взаємозв'язків між підрозділами та службами закладу охорони здоров'я та механізмів їх координації (за матеріалами...).
29. Аналітико-методологічні засади здійснення комерційної діяльності закладу охорони здоров'я (за матеріалами...).
30. Організація рекламної діяльності закладу охорони здоров'я (за матеріалами...).
31. Організація зовнішньоекономічної діяльності закладу охорони здоров'я (за матеріалами...).
32. Раціональна організація управлінської праці у закладах охорони здоров'я (за матеріалами...).
33. Аналітико-методологічні засади управління персоналом закладу охорони здоров'я (за матеріалами...).
34. Аналіз ефективності використання кваліфікаційного потенціалу закладу охорони здоров'я (за матеріалами...).
35. Формування та керівництво колективом закладу охорони здоров'я (за матеріалами...).
36. Формування та розвиток організаційної культури закладу охорони здоров'я (за матеріалами...).
37. Формування іміджу закладу охорони здоров'я (за матеріалами...).
38. Організація діловодства закладу охорони здоров'я (за матеріалами...).
39. Використання ефективних систем мотивації та оплати праці персоналу закладу охорони здоров'я (за матеріалами...).
40. Формування політики оплати праці (за матеріалами...).
41. Формування сприятливого соціально-психологічного клімату в колективі організації (за матеріалами...).
42. Контролювання забезпеченості ресурсами у закладах охорони здоров'я (за матеріалами...).

43. Контроль за дотриманням технологій у закладах охорони здоров'я (за матеріалами...).
44. Контроль виконання управлінських рішень у закладах охорони здоров'я (за матеріалами...).
45. Організація обліку та звітності у закладах охорони здоров'я (за матеріалами...).
46. Регулювання технологічних процесів у закладах охорони здоров'я (за матеріалами...).
47. Управління конфліктами у закладах охорони здоров'я (за матеріалами...).
48. Аналіз фінансового та матеріально-ресурсного забезпечення наукових досліджень у клінічних закладах охорони здоров'я (за матеріалами...).
49. Аналіз кадрового та матеріально-ресурсного забезпечення наукових досліджень у клінічних закладах охорони здоров'я (за матеріалами...).
50. Організація наукових досліджень у клінічних закладах охорони здоров'я (клініках при медичних НДІ) (за матеріалами...).
51. Реалізація результатів наукових досліджень у лікувально-профілактичну практику (за матеріалами...).
52. Управління інформаційним забезпеченням науково-дослідної роботи у галузі охорони здоров'я (за матеріалами...).
53. Навчання та розвиток персоналу закладу охорони здоров'я (за матеріалами...).
54. Науково-методичне забезпечення навчального процесу в закладах освіти (за матеріалами...).
55. Контролювання процесу і результатів освітньої діяльності (за матеріалами...).
56. Впровадження системного підходу до вироблення та реалізації управлінського рішення у закладах охорони здоров'я (на прикладі...).
57. Управління фінансовими ресурсами в умовах бюджетного фінансування охорони здоров'я (за матеріалами діяльності...).
58. Менеджмент формування, розвитку та використання трудових ресурсів охорони здоров'я (за матеріалами...).
59. Управління добровільним медичним страхуванням: міжнародний досвід та його застосування в Україні (за матеріалами...).
60. Аналіз та прогнозування розвитку середовища закладу охорони здоров'я (на прикладі...).

Оформлення звіту про проходження практики проводиться за загальними вимогами щодо творчої роботи студентів на аркушах паперу формату А4, обсягом не менше 60 аркушів, дотримуючись наступної структури:

- титульний аркуш (див. дод. А);
- вступ (резюме практичної діяльності);
- аналіз діяльності (залежно від теми практики та магістерської роботи);
- рекомендації щодо удосконалення управлінської діяльності закладу охорони здоров'я;
- висновки та пропозиції;
- додатки.

Звіт має бути конкретним і стислим. Обов'язково повинен мати графічний матеріал (схеми, таблиці, рисунки, діаграми, графіки), який наочно розкриває сутність виконаної роботи і особливо результати проведеного управлінського та економічного дослідження.

Звіт складається із кількох розділів: вступу, основної частини, практичних рекомендацій і загальних висновків.

У вступі узагальнюються зібрані матеріали і розкриваються основні питання і напрями, якими займався студент на практиці.

Основна частина містить аналіз організаційно-виробничої та фінансово-господарської діяльності закладу охорони здоров'я, облікових, звітних і планових матеріалів досліджуваної організації; організаційну структуру апарату управління закладом (підрозділом); системи організації та оплати праці, форм і методів організації надання медичної допомоги; структуру і адресність матеріальних та інформаційних потоків у закладі, функціональні взаємодії з іншими організаціями (підрозділами), результати проведених особисто дипломником соціально-психологічних опитувань, анкетувань.

На основі аналізу діяльності закладу охорони здоров'я розробляються пропозиції щодо удосконалення управлінської діяльності закладу, які передбачають усунення недоліків, що існують в організації та враховують сучасні тенденції, у т. ч. досвід інших країн, та не суперечать нормам чинного законодавства України. Пропозиції повинні мати практичну значимість та обов'язково наукову новизну.

Загальні висновки мають містити узагальнений аналіз діяльності закладу (підрозділу) охорони здоров'я, його підрозділів відповідно до тематичного завдання з удосконалення діяльності закладу та пропозиції щодо вдосконалення його діяльності.

ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

По завершенні науково-дослідної та педагогічної практики студенти протягом тижня подають на випускну кафедру керівникам практики від навчального закладу на перевірку:

- заповнений по всіх розділах щоденник практики, підписаний керівниками практики від кафедри і від підприємства, з печатками організацій у зазначених в щоденнику місцях;
- відгук керівника практики від закладу про роботу студента в період практики з оцінкою рівня і оперативності виконання ним завдання з практики, відношення до виконання програми практики, дисципліни тощо;
- звіт з практики, що містить матеріали, що відображають вирішення передбачених програмою практики завдань;
- матеріали з виконання магістерської роботи.

Щоденник практики є основним звітним документом, що характеризує і підтверджує проходження студентом науково-дослідної та педагогічної практики, в якому відображається його поточна робота в процесі практики:

- видане студенту індивідуальне завдання на переддипломну практику і збирання матеріалів для дипломної роботи;
- календарний план виконання студентом програми практики з оцінками про повноту і рівень його виконання (план складається спільно з керівниками практики від кафедри і закладу охорони здоров'я);
- аналіз складу і зміст виконаної студентом практичної роботи із зазначенням структури, обсягів, термінів виконання і її оцінки керівником практики від закладу охорони здоров'я;
- дослідження і проведення анотованого огляду використаної студентом наукової літератури (монографії, наукові збірники і статті, реферативні видання) і нормативно-правових актів, звітів та облікових документів об'єкта дослідження;
- висновки і пропозиції студента щодо практики;
- коротка характеристика і оцінка роботи студента в період практики від закладу охорони здоров'я і випускаючої кафедри.

Звіт про практику складається індивідуально кожним студентом і повинен відображати його роботу в період практики і підготовленість до написання магістерської роботи.

61. Організаційне забезпечення стратегічного управління закладом охорони здоров'я (на прикладі...).
62. Фінансово-економічні засади реалізації стратегічних планів та програм у закладах охорони здоров'я (на прикладі...).
63. Соціально-психологічне забезпечення стратегічного управління закладом охорони здоров'я (на прикладі...).
64. Інформаційно-аналітичне забезпечення стратегічного управління закладом охорони здоров'я (на прикладі...).
65. Формування кадрової політики закладу охорони здоров'я (за матеріалами...).
66. Формування системи інформаційного забезпечення управлінняської діяльності керівника закладу охорони здоров'я (на прикладі...).
67. Організаційна структура закладу охорони здоров'я як об'єкт стратегічних змін (на прикладі...).
68. Організаційна культура закладу охорони здоров'я як об'єкт стратегічних змін (на прикладі...).
69. Менеджмент зовнішньоекономічної та міжнародної діяльності у фармацевтичному бізнесі (за матеріалами...).
70. Формування продуктової стратегії фармацевтичного закладу (на прикладі...).
71. Формування кадрової стратегії у закладах охорони здоров'я (на прикладі...).
72. Управління комплексом маркетингових комунікацій закладу охорони здоров'я (на прикладі...).
73. Розробка стратегії та програм ціноутворення у закладі охорони здоров'я (за матеріалами діяльності...).
74. Формування мотиваційної політики у менеджменті закладів охорони здоров'я (на прикладі...).
75. Управління якістю медичних послуг у лікувально-профілактичних закладах України (на прикладі...).
76. Управління діловою кар'єрою медичних (фармацевтичних) кадрів (за матеріалами...).
77. Управління інноваційною діяльністю закладів охорони здоров'я (на прикладі...).
78. Управління маркетинговим процесом у закладах охорони здоров'я (на прикладі...).
79. Аналіз ефективності системи управління та управлінської діяльності в системі охорони здоров'я (на прикладі...).

80. Формування системи комунікацій у закладі охорони здоров'я (на прикладі...).
81. Розробка системи менеджменту в малому підприємстві (на прикладі закладу охорони здоров'я...).
82. Формування механізмів управління групами працівників у закладі охорони здоров'я (на прикладі...).
83. Аналіз системи підготовки управлінських кадрів для галузі охорони здоров'я (за матеріалами...).
84. Медична техніка як фактор розвитку охорони здоров'я та ефективності надання медичної допомоги (за матеріалами...).
85. Акредитація закладів охорони здоров'я як засіб державного контролю якості надання медико-санітарної допомоги (на прикладі...).
86. Управління якістю на засадах ліцензування діяльності закладів охорони здоров'я (за матеріалами...).
87. Управління проектом у закладах охорони здоров'я (за матеріалами...).
88. Управління конфліктами у закладах охорони здоров'я (за матеріалами...).
89. Планування людських ресурсів у закладах охорони здоров'я (за матеріалами...).
90. Управління технологічними процесами у закладах охорони здоров'я (за матеріалами...).

Під час виконання педагогічної складової практики в організації студент повинен:

- виявити потребу в освітніх послугах;
 - розробити план (програму) бізнес-освіти в організації;
 - підготувати тренінг (психологічний, комунікативний, бізнес-тренінг) для навчання цільової групи співробітників організації;
 - провести один із тренінгів у сфері бізнес-освіти в організації.
- Студент під час проходження науково-дослідної та педагогічної практики повинен зібрати статистичний матеріал, зробити необхідні висновки зі службової документації закладу охорони здоров'я, ознайомитися з інформацією за темою дипломного проєкту, зібрати і підготувати графічний матеріал.

Другим комплексом завдань науково-дослідної практики є розробка пропозицій щодо вдосконалення управлінської діяльності закладу охорони здоров'я. Рекомендується ознайомитися з літерату-

- користуватися послугами підрозділів невиробничої інфраструктури закладу (дільнею, буфетом, спортивними спорудами тощо);

зобов'язані:

- повністю і самостійно виконувати завдання, передбачені програмою і календарним планом практики;
- здійснювати збирання, систематизацію, обробку і аналіз первинної науково-технічної, управлінської та обліково-статистичної інформації для виконання магістерських робіт;
- забезпечити необхідну якість і нести рівну із штатними працівниками відповідальність за виконувану роботу за планами підрозділу та її результати;
- регулярно вести записи в щоденнику практики про характер виконуваної роботи і завдань та своєчасно представляти його для контролю керівникам практики;
- дотримуватися діючих у закладі охорони здоров'я правил внутрішнього трудового розпорядку, суворо дотримуватись правил охорони праці;
- у призначений час здійснювати відпрацювання методики викладання менеджменту (лекції, семінари, тренінги) з реальними групами слухачів і готувати відповідні навчально-методичні матеріали;
- представити керівнику практики звіт про виконання усіх завдань і захистити його.

Студент, що не виконав програму науково-дослідної та педагогічної практики і отримав негативний відгук про роботу чи незадовільну оцінку при захисті звіту, направляється на практику повторно або відраховується з інституту.

При порушенні студентом трудової дисципліни і правил внутрішнього розпорядку закладу охорони здоров'я за поданням керівника підрозділу і керівника практики від закладу він може бути відсторонений від проходження практики, про що повідомляється директору Українсько-російського інституту менеджменту і бізнесу ім. Б. Хмельницького при МАУП та завідувачу випускної кафедри. На їх пропозицію ректор може розглядати питання про відрахування студента з навчального закладу.

При підготовці до аналізу управлінської діяльності закладу охорони здоров'я доцільно звертатись до міжнародних актів і декларацій, прийнятих Всесвітньою медичною асамблеєю:

1. Заява про доступність медичної допомоги (40 ВМА, Відень, — 1988).
2. Міжнародний кодекс медичної етики (3 ВМА, Лондон, 1949).
3. Принципи надання медичної допомоги в будь-якій національній системі охорони здоров'я (27 ВМА, Мюнхен, 1973 та 35 ВМА, Венеція, 1983).

На завершальному етапі науково-дослідної та педагогічної практики студент повинен узагальнити матеріал, зібраний за період проходження практики, визначити його достовірність і достатність для розробки магістерської роботи, розробити рекомендації щодо удосконалення управління закладом охорони здоров'я, оформити звіт про ходження практики.

Під час проходження практики студенти дотримуються і виконують всі вимоги, що діють у закладі охорони здоров'я, правила внутрішнього трудового розпорядку. На час практики студент може бути прийнятий на вакантну штатну посаду з виконанням конкретного виробничого завдання і оплатою праці. У цьому разі на нього розповсюджуються всі положення трудового законодавства і положення відповідної посадової інструкції.

Під час проходження науково-дослідної та педагогічної практики студенти *мають право*:

- отримувати необхідну інформацію для виконання завдання з практики, а також дипломної роботи;
- користуватися бібліотекою закладу охорони здоров'я, а також з дозволу керівника практики і керівників підрозділів інформаційними фондами та архівами закладу;
- отримувати компетентну консультацію керівника практики від закладу охорони здоров'я з питань, передбачених завданням з науково-дослідної та педагогічної практики і магістерської роботи;
- з дозволу керівника практикою від закладу і керівника підрозділу користуватися обчислювальною і оргтехнікою для обробки інформації, пов'язаної з виконанням завдання переддипломної практики і дипломної роботи;

рою, в якій висвітлюється не тільки вітчизняний, а й зарубіжний досвід діяльності фірм, організації і підприємств.

Необхідно вивчити нормативно-правову базу діяльності закладу охорони здоров'я: Закони України, Постанови Кабінету Міністрів України, накази Міністерства охорони здоров'я України, відповідні Положення, інструкції, які чинні на цей час і регламентують роботу закладів охорони здоров'я.

Доцільним є вивчення наступних нормативно-правових актів:

1. *Конституція України*: Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // ВВР України. — 1996. — № 3.
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV.
3. Кодекс законів про працю України.
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV.

Закони України

5. Закон України “Основи законодавства України про охорону здоров'я”.
6. Закон України “Про підприємництво”.
7. Закон України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності”.
8. Закон України “Про захист прав споживачів”.
9. Закон України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення”.
10. Закон України “Про захист населення від інфекційних хвороб”.
11. Закон України “Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунodefіциту (СНІД) та соціальний захист населення”.
12. Закон України “Про лікарські засоби”.
13. Закон України “Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів”.
14. Закон України “Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними”.
15. Закон України “Про психіатричну допомогу”.
16. Закон України “Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині”.

Постанови Кабінету Міністрів України

16. “Про затвердження Національного переліку основних лікарських засобів і виробів медичного призначення” від 29.03.06 № 400.

17. “Про затвердження Положення про контроль за відповідністю імунобіологічних препаратів, що застосовуються в медичній практиці, вимогам державних та міжнародних стандартів” від 15.01.96 № 73.
18. “Про затвердження Положення про порядок здійснення діяльності у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів” від 03.01.96 № 6.
19. “Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації) лікарських засобів і розмірів збору за їх державну реєстрацію (перереєстрацію)” від 26.05.05 № 376.
20. “Про затвердження Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування населення” від 15.06.06 № 833.
21. “Про затвердження Правил торгівлі лікарськими засобами в аптечних закладах” від 17.11.04 № 1570.
22. “Про порядок державної реєстрації суб’єктів підприємницької діяльності” від 25.05.98 № 740.
23. “Про заходи щодо стабілізації цін на лікарські засоби і виробничого призначення” від 17.10.08 № 955.
24. “Про порядок державної акредитації закладу охорони здоров’я” від 15.07.97 № 765.
25. “Про затвердження переліку органів ліцензування” від 14.11.2000 № 1698.

*Накази Державного комітету України
з питань регуляторної політики та підприємництва
та Міністерства охорони здоров’я України*

23. “Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової, роздрібної торгівлі засобами” від 12.01.01 № 3/8.
 24. “Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з переробки донорської крові та її компонентів, виготовлення з них препаратів, господарської діяльності з медичної практики та проведення дезінфекційних, дезінсекційних, дератизаційних робіт” від 16.02.01 № 38/63.
- Накази Міністерства охорони здоров’я України*
25. “Про вдосконалення атестації провізорів та фармацевтів” від 12.12.06 № 818.

26. “Про затвердження Інструкції із санітарно-протиепідемічного режиму аптечних закладів” від 15.05.06 № 275.
27. “Про затвердження Концепції розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров’я України” від 18.12.07 № 838.
28. “Про затвердження нормативних актів з питань реклами лікарських засобів” від 10.06.97 № 177.
29. “Про затвердження обов’язкового мінімального асортименту лікарських засобів для аптек” від 25.11.04 № 569.
30. “Про затвердження переліків закладів охорони здоров’я, лікарських, провізорських посад та посад молодших спеціалістів з фармацевтичною освітою у закладах охорони здоров’я” від 12.11.02 № 385.
31. “Про затвердження Переліку лікарських засобів, дозволених до застосування в Україні, які відпускаються без рецептів з аптек та їх структурних підрозділів” від 03.11.08 № 633.
32. “Про затвердження Порядку обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів в державних і комунальних закладах охорони здоров’я” від 18.12.97 № 356.
33. “Про затвердження Порядку проведення сертифікації підприємств, які здійснюють оптову реалізацію (дистрибуцію) лікарських засобів” від 23.08.05 № 421.
34. “Про затвердження Правил виписування рецептів та вимог замовлень на лікарські засоби і виробів медичного призначення, Порядку відпуску лікарських засобів і виробів медичного призначення з аптек та їх структурних підрозділів, Інструкції про порядок зберігання, обліку та знищення рецептурних бланків та вимог-замовлень” від 19.07.05 № 360.
35. “Про затвердження Правил проведення утилізації та знищення неякісних лікарських засобів” від 08.07.04 № 349.
36. “Про проведення моніторингу реорганізації первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини” від 25.06.01 № 244.
37. “Про реорганізацію роботи закладів (підрозділів) загальної практики – сімейної медицини” від 23.07.01 № 303;
38. “Про штатні нормативи та типові штати закладів охорони здоров’я” від 23.02.2000 № 33, а також інших наказів Міністерства охорони здоров’я України щодо організації та надання медико-санітарної допомоги населенню.